

Cuprins

Capitolul I. Conceptul de discriminare	1
<i>Secțiunea 1. Elementele definitorii ale noțiunii de discriminare</i>	<i>1</i>
§1. Terminologie. Noțiune. Definiție	1
1.1. Terminologie	1
1.2. Noțiune	1
1.3. Definiție	3
§ 2. Caracteristici	3
§ 3. Sarcina probei	5
§ 4. Justificarea obiectivă	7
§ 5. Subiectul faptei de discriminare	13
§ 6. Protecția juridică a principiului egalității de tratament și a principiului nediscriminării. Sistemul sancționator	14
<i>Secțiunea a 2-a. Formele de discriminare</i>	<i>16</i>
§ 1. Discriminarea directă	16
§ 2. Discriminarea indirectă	17
§ 3. Hărțuirea	17
3.1. Hărțuirea la locul de muncă	17
3.2. Măsurile luate de angajator în baza dispozițiilor Codului muncii nu pot fi considerate fapte de hărțuire la locul de muncă	19
§ 4. Hărțuirea sexuală la locul de muncă	23
4.1. Hărțuirea sexuală la locul de muncă în legislația română	23
4.2. Hărțuirea sexuală la locul de muncă în legislația Uniunii Europene și a Consiliului Europei	25
4.3. Hărțuirea sexuală la locul de muncă în legislația din unele țări europene	27
4.3.1. Hărțuirea sexuală la locul de muncă în legislația din Austria	27

4.3.2. Hărțuirea sexuală la locul de muncă în legislația din Finlanda _____	29
4.3.3. Hărțuirea sexuală la locul de muncă în legislația din Franța _____	30
4.3.4. Hărțuirea sexuală la locul de muncă în legislația din Suedia _____	31
4.3.5. Hărțuirea sexuală la locul de muncă în legislația din Anglia _____	32
4.3.6. Hărțuirea sexuală la locul de muncă în legislația din Italia _____	33
4.3.7. Hărțuirea sexuală la locul de muncă în legislația din Ungaria _____	35
4.3.8. Hărțuirea sexuală la locul de muncă în legislația din Polonia _____	36
4.3.9. Hărțuirea sexuală la locul de muncă în legislația din Cehia _____	37
4.3.10. Hărțuirea sexuală la locul de muncă în legislația din Spania _____	38
§ 5. Hărțuirea morală la locul de muncă _____	39
5.1. Noțiune _____	39
5.2. Definiție _____	39
5.3. Reglementare în legislația română _____	41
5.4. Reglementare în Statutul funcționarilor Uniunii Europene _____	42
5.5. Reglementare în Carta socială europeană revizuită _____	43
5.6. Hărțuirea morală în legislația altor state europene _____	44
5.7. Concluzii _____	45
§ 6. Discriminarea multiplă _____	45
§ 7. Victimizarea _____	46
§ 8. Dispoziția de a discrimina _____	47
§ 9. Instigare la discriminare _____	48
§ 10. Discriminarea pozitivă _____	48
<i>Secțiunea a 3-a. Principiului nediscriminării în legislația unor state europene _____</i>	<i>49</i>
§ 1. Austria _____	49
§ 2. Belgia _____	50

§ 3. Germania _____	52
§ 4. Luxemburg _____	53
§ 5. Portugalia _____	54
§ 6. Marea Britanie _____	55
§ 7. Suedia _____	56
§ 8. Grecia _____	56
§ 9. Olanda _____	57
§ 10. Spania _____	58
§ 11. Polonia _____	59
§ 12. Slovenia _____	60
Capitolul II. Evoluția conceptului de nediscriminare _____	61
<i>Secțiunea 1. Istoric al cadrului juridic național care reglementează principiul nediscriminării _____</i>	<i>61</i>
§ 1. Constituția României _____	61
§ 2. Codul muncii _____	63
§ 3. O.G. nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare _____	65
3.1. Precizări introductive _____	65
3.2. Natura juridică a termenului în care poate fi sesizat C.N.C.D. _____	67
3.3. Sesizarea C.N.C.D., investigarea și constatarea faptei de discriminare _____	69
3.4. Constatarea unei discriminări care rezultă din acte normative _____	76
3.5. Atribuțiile C.N.C.D. _____	76
3.6. Etapele procedurii reglementate de O.G. nr. 137/2000 _____	77
3.7. Procedura în fața instanței de judecată _____	78
3.8. Sancționarea faptei de discriminare _____	83
3.9. Fapta de discriminare legată de o altă măsură care o include _____	84
3.10. Jurisprudența Curții Constituționale în materie _____	85
3.11. Concluzii _____	88
§ 4. Legea nr. 202/2002 privind egalitatea de șanse și de tratament între femei și bărbați _____	88

§ 5. Legea nr. 76/2002 privind sistemul asigurărilor pentru șomaj și stimularea ocupării forței de muncă	96
<i>Secțiunea a 2-a. Principiul nediscriminării în sistemul de drept din România</i>	96
<i>Secțiunea a 3-a. Istoric al cadrului juridic al Uniunii Europene și al Consiliului Europei care reglementează principiul nediscriminării</i>	100
§ 1. Tratatul de instituire a Comunității Europene	100
§ 2. Tratatul de la Lisabona	102
§ 3. Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene	103
§ 4. Tratatul privind Uniunea Europeană	104
§ 5. Directive	104
5.1. Directiva 2006/54/CE	104
5.2. Directiva 2000/43/CE	106
5.3. Directiva 2000/78/CE	107
§ 6. Convenția europeană a drepturilor omului	108
§ 7. Carta socială europeană	110
§ 8. Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene	119
§ 9. Carta femeilor	119
<i>Secțiunea a 4-a. Conceptul de nediscriminare în dreptul Uniunii Europene</i>	121
§ 1. Principiul nediscriminării în dreptul Uniunii Europene	121
§ 2. Justificarea obiectivă în lumina jurisprudenței C.E.J.	124
<i>Secțiunea a 5-a. Istoric al cadrului juridic internațional care reglementează principiul nediscriminării</i>	126
§ 1. Convenții ale Organizației Internaționale a Muncii	126
1.1. Convenția internațională a muncii nr. 100/1951 asupra egalității de remunerare	129
1.2. Convenția internațională a muncii nr. 111/1958	130
1.3. Convenția internațională a muncii nr. 177/1962 privind obiectivele și normele de bază ale politicii sociale	133
1.4. Convenția internațională a muncii nr. 156 din	

anul 1981 privind muncitorii având responsabilități familiale _____	133
§ 2. Pactul internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale _____	133
§ 3. Declarația universală a drepturilor omului _____	134
§ 4. Convenția din 19 decembrie 1979 asupra eliminării tuturor formelor de discriminare față de femei _____	135
§ 5. Convenția internațională privind eliminarea tuturor formelor de discriminare rasială _____	135
§ 6. Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice _____	135
Capitolul III. Nediscriminarea, principiu al relațiilor de muncă _____	137
<i>Secțiunea 1. Egalitatea de remunerare _____</i>	<i>137</i>
§ 1. Principiul egalității de remunerare în legislația română _____	137
§ 2. Examen de jurisprudență națională privind aplicarea principiului egalității de remunerare _____	143
2.1. Inexistența tratamentului discriminatoriu dacă diferența de salarizare între angajați cu activități identice sau similare nu e datorată unor criterii discriminatorii, ci negocierii salariului între părți și altor motive obiective _____	143
2.2. Drepturi salariale ale magistraților. Neacordarea sporului prevăzut pentru o altă categorie de angajați nu constituie discriminare _	152
2.3. Dreptul la un salariu egal pentru muncă egală. Magistrați. Acordarea discriminatorie, printr-un act normativ, a unui spor salarial unei categorii de judecători _____	159
2.4. Dreptul la un salariu egal pentru muncă egală. Modificarea funcției și a atribuțiilor de serviciu fără majorarea corespunzătoare a remunerăției _____	166
2.5. Situație pretins discriminatorie decurgând din existența unor acte normative cu putere de lege. Imposibilitatea instanței de a constata existența	

discriminării și de a acorda despăgubiri _____	170
§ 3. Principiul egalității de remunerare în legislația Uniunii Europene _____	173
§ 4. Examen de jurisprudență a C.J.U.E. privind interpretarea și aplicarea principiului egalității de remunerare _____	176
4.1. Cerere de pronunțare a unei hotărâri preliminare. Politică socială. Articolul 141 din Tratatul CE. Principiul egalității de remunerare între lucrătorii de sex masculin și lucrătorii de sex feminin. Vechimea drept element de determinare a remunerării. Justificare obiectivă. Sarcina probei__	176
4.2. Cerere de pronunțare a unei hotărâri preliminare. Politică socială. Egalitate de remunerație între lucrătorii de sex masculin și cei de sex feminin. Concediere din cauză economică. Vărsare anticipată a unei pensii de limită de vârstă _____	179
4.3. Cerere de pronunțare a unei hotărâri preliminare. Curtea muncii din Bruxelles. Aplicarea directă a principiului comunitar al egalității de remunerare între lucrătorii de sex feminin și de sex masculin _____	185
4.4. Cerere de pronunțare a unei hotărâri preliminare. Articolul 141 din Tratatul CE. Principiul egalității de remunerare între lucrătorii de sex masculin și cei de sex feminin. Funcționari. Prestare de ore suplimentare. Discriminare indirectă a lucrătorilor de sex feminin angajați cu fracțiune de normă__	187
§ 5. Principiul la muncă egală, plată egală în legislația internațională _____	193
<i>Secțiunea a 2-a. Egalitatea de tratament între persoane fără deosebire de rasă sau origine etnică la locul de muncă _____</i>	193
§ 1. Terminologie _____	193
§ 2. Noțiunea de discriminare pe bază de rasă _____	194
§ 3. Noțiunea de discriminare pe bază de etnie _____	194

§ 4. Cadrul legal care definește noțiunea de discriminare pe bază de rasă sau origine etnică și care o interzice _____	195
§ 5. Tratament justificat diferențiat _____	197
§ 6. Jurisprudența Curții de Justiție _____	197
<i>Secțiunea a 3-a. Principiul egalității de tratament între femei și bărbați _____</i>	<i>199</i>
§ 1. Principiul egalității de tratament între femei și bărbați în legislația română _____	199
§ 2. Principiul egalității de tratament între femei și bărbați în legislația Uniunii Europene _____	200
§ 3. Aplicarea și interpretarea principiului egalității de tratament între femei și bărbați în jurisprudența națională și a C.E.J. _____	206
3.1. Discriminare pe criteriu de sex. Inexistența faptei de discriminare atunci când lipsește legătura de cauzalitate între tratamentul diferit imputat și criteriul interzis de lege invocat _____	206
3.2. Egalitate de tratament între bărbați și femei. Articolul 2 alin. (4) din Directiva 76/207/CEE. Promovare. Calificări egale între candidați de sex diferit. Prioritatea candidaților feminini _____	209
<i>Secțiunea a 4-a. Interzicerea discriminării pe motiv de cetățenie sau naționalitate _____</i>	<i>213</i>
§ 1. Interdicția de discriminare pe motiv de cetățenie în legislația Uniunii Europene _____	213
1.1. Tratatul de instituire a Comunității Europene _____	213
1.2. Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene _____	214
1.3. Directiva 2004/38/CE _____	214
1.4. Regulamentul (UE) nr. 492/2011 _____	215
1.5. Discriminarea directă pe criteriu de cetățenie _____	216
1.6. Discriminare indirectă pe criteriul cetățeniei _____	216
1.7. Accesul pe piața locurilor de muncă _____	218
1.8. Justificare obiectivă a discriminării indirecte pe	

criteriu de cetățenie _____	218
§ 2. Interdicția de discriminare pe motiv de naționalitate în legislația Uniunii Europene _____	219
<i>Secțiunea a 5-a. Interdicția de discriminare pe criteriu de vârstă, apartenență religioasă, orientare sexuală sau handicap în legislația Uniunii Europene _____</i>	<i>221</i>
§ 1. Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene _	221
§ 2. Directiva 78/2000/CE _____	221
§ 3. Discriminarea bazată pe religie sau convingere_	222
§ 4. Discriminarea fondată pe handicap _____	224
§ 5. Discriminarea bazată pe criteriul vârstei. Examen de jurisprudență _____	224
5.1. Interzicerea discriminării pe motiv de vârstă. Directiva 2000/78/CE. Profesori universitari. Dispoziție națională care prevede încheierea de contracte de muncă pe durată determinată după împlinirea vârstei de 65 de ani. Pensionare din oficiu la 68 de ani. Justificarea tratamentului diferențiat pe motiv de vârstă _____	225
5.2. Reglementare națională stabilind o vârstă maximă pentru recrutare în cadrul serviciului tehnic militar. Inexistența unei discriminări dacă aptitudinea fizică este o cerință profesională esențială și determinantă _____	226
§ 6. Discriminarea bazată pe orientarea sexuală _____	228
<i>Secțiunea a 6-a. Interzicerea discriminării pe motive politice, de origine socială, stare sau responsabilitate familială, limbă, apartenență sau activitate sindicală, stare de sănătate, categorie defavorizată _____</i>	<i>228</i>
Capitolul IV. Interdicția de discriminare în legislația Consiliului Europei _____	231
<i>Secțiunea 1. Conceptul de nediscriminare în lumina Convenției europene a drepturilor omului _____</i>	<i>231</i>
<i>Secțiunea a 2-a. Examen de jurisprudență a Curții Europene a Drepturilor Omului în materie de discriminare _____</i>	<i>236</i>
§ 1. Discriminare pe motiv de cetățenie _____	236
§ 2. Muncă obligatorie. Discriminare între profesia de avocat și celelalte profesii. Obligarea unui avocat	

stagiar să asiste un inculpat fără onorariu și fără rambursarea cheltuielilor sale _____	239
§ 3. Îngrădirea accesului la angajare. Restricții la angajarea în sectorul privat pentru foștii agenți KGB _____	241
§ 4. Discriminare pe motive sindicale. Mijloace utilizate de angajator pentru a-și constrânge salariații să părăsească sindicatul _____	245
§ 5. Încălcarea principiului egalității de tratament între bărbați și femei. Acordarea concediului pentru creșterea copilului numai persoanelor de sex feminin _____	247
§ 6. Discriminare fiscală _____	253
§ 7. Pensie. Lipsa unei justificări obiective și rezonabile pentru a motiva diferența de tratament _____	256
§ 8. Diferență de tratament între persoane care nu se află într-o situație analogă și compatibilă. Inadmisibilitate _____	257
§ 9. Discriminare pe bază de sex. Inadmisibilitatea unei diferențe de tratament cu privire la cuantumul pensiei _____	264
§ 10. Protocolul nr. 12. Discriminare pe motive de origine etnică sau rasă _____	265

Capitolul V. Principiul egalității de tratament în materie de securitate socială _____ 269

<i>Secțiunea 1. Cadrul juridic care reglementează principiul egalității de tratament în materie de securitate socială la nivel național și al Uniunii Europene _____</i>	<i>269</i>
§ 1. O.U.G. nr. 67/2007 privind aplicarea principiului egalității de tratament între bărbați și femei în cadrul schemelor profesionale de securitate socială _____	269
§ 2. Regulamentul (CE) nr. 883/2004 _____	272
§ 3. Directiva 79/7/CEE _____	273
§ 4. Directiva 2006/54/CE _____	275
§ 5. Directiva 92/85/CEE _____	276
§ 6. Directiva 96/34/CE _____	277
§ 7. Directiva 2010/41/UE _____	277
<i>Secțiunea a 2-a. Jurisprudența Curții Europene de Justiție în materie de securitate socială _____</i>	<i>280</i>

§ 1. Cerere de pronunțare a unei hotărâri preliminare. Egalitate de tratament între bărbați și femei în materie de securitate socială. Directiva 79/7/CEE. Refuz de acordare a unei pensii pentru limită de vârstă la vârsta de 60 de ani unui transsexual ce a suferit o operație chirurgicală de schimbare a sexului masculin în sex feminin _____	281
§ 2. Cerere de pronunțare a unei hotărâri preliminare. Directiva 2000/78/CE. Egalitate de tratament în materie de încadrare în muncă. Domeniu de aplicare. Convenție colectivă care prevede încetarea de drept a raporturilor de muncă atunci când lucrătorul împlinește 65 de ani și beneficiază de o pensie pentru limită de vârstă. Discriminare pe motive de vârstă. Justificare _____	283
Capitolul VI. Concluzii și propuneri de lege ferenda _____	289
<i>Secțiunea 1. Concluzii</i> _____	289
<i>Secțiunea a 2-a. Propuneri de lege ferenda</i> _____	294
Anexă _____	297
I. Model de petiție adresată C.N.C.D. _____	297
II. Model de plângere penală pentru comiterea infracțiunii de hărțuire sexuală _____	299
III. Modele de cerere de chemare în judecată _____	301
BIBLIOGRAFIE _____	305